

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ซึ่งจะเสนอตามลำดับดังนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5.2 วิธีดำเนินการวิจัย
- 5.3 สรุปผลการวิจัย
- 5.4 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ความสัมพันธ์รายข้อของการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา และความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม จำนวน 456 คน ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 295 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามขอบข่าย

ภารกิจการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา และการอบของไตรสิกขาตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ และได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 45 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง ปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยงในแบบสอบถามการปฏิบัติงาน = 0.92 แบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา = 0.84

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือการวิจัยไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยได้ จำนวน 290 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.31

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบ Pearson Product Moment Correlation Coefficient

5.3 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.3.1 การปฏิบัติงาน

โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครพนม ปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติงานบุคลากร งานธุรการการเงินและพัสดุ เป็นลำดับแรกและลำดับที่สอง ส่วนสองลำดับสุดท้าย คือ งานวิชาการ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

การปฏิบัติงานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติงานส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเป็นลำดับแรก และการกำกับเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนการสอนเป็นลำดับสุดท้าย

การปฏิบัติงานบุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติงานการจัดครูเข้าชั้นและการมอบหมายการปฏิบัติงานเป็นลำดับแรก และการดูแลจัดให้มีสวัสดิการเพื่อส่งเสริมเรื่องขวัญกำลังใจเป็นลำดับสุดท้าย

การปฏิบัติงานกิจการนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติงานการกำกับดูแลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาเป็นลำดับแรก และกำกับดูแลและจัดให้มีบริการแนะแนว เป็นลำดับสุดท้าย

การปฏิบัติงานธุรการการเงินและพัสดุ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายว่าด้วยการเงินพัสดุและดูแลไม่ให้เกิดการทุจริตเป็นลำดับแรก และจัดให้มีการซ่อมแซมรักษาพัสดุให้ใช้การได้ดีอยู่เสมอเป็นลำดับสุดท้าย

การปฏิบัติงานอาคารสถานที่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติงานกำหนดมาตรการในการดูแลรักษาสถานที่ราชการให้เป็นระบบปลอดภัยและเหมาะสมเป็นลำดับแรก และกำกับควบคุมการใช้ซ่อมแซมรักษาอาคารสถานที่เป็นลำดับสุดท้าย

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์กับชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติงานเปิดโอกาสให้คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมเสนอแนะและช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนเป็นลำดับแรก และการส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาเป็นลำดับสุดท้าย

5.3.2 การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา

โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับดี โดยเรียงตามลำดับ คือ การปฏิบัติในชั้นปัญญา สมภาติ และศีล

การปฏิบัติในชั้นศีล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยการไม่หยิ่งจวนยของผู้อื่นมาใช้ประโยชน์ของตนเอง การไม่พูดปดไม่พูดพยายคาย และเว้นจากการประพฤติมิชอบหรือทุจริตต่อหน้าที่เป็นลำดับที่หนึ่ง สอง สาม ส่วนสามลำดับสุดท้าย คือ การงดเว้นการดื่มสุราหรือเสพสิ่งมึนเมาอย่างอื่น การฆ่าหรือการเบียดเบียนชีวิตสัตว์ และการสมათานอุโบสถศีล(ศีล 8)

การปฏิบัติชั้นสมภาติ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยการประสพอุบัติเหตุเนื่องจากประมาทหรือขาดสติ การใช้สติในการควบคุมอารมณ์โกรธ และผลของสมาธิต่อการปฏิบัติงาน เป็นลำดับที่หนึ่ง สอง สาม ส่วนสามลำดับสุดท้าย คือ ผลของสมาธิต่อความสามารถในการจำ วิธีการปฏิบัติสมาธิ และช่วงเวลาและระยะเวลาในการปฏิบัติสมาธิ

การปฏิบัติชั้นปัญญา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยความเชื่อในเรื่องเวรกรรม ความเชื่อในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน เป็นลำดับที่หนึ่ง สอง สาม ส่วนสามลำดับสุดท้าย คือ จุดมุ่งหมายของการทำบุญให้ทาน ปัญหาที่เกิดจากการพุดคุยสนทนา และการไปทำบุญ ฟังเทศน์ หรือปฏิบัติธรรมที่วัด

5.3.3 การศึกษาความสัมพันธ์

1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อของการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาที่มีค่าสูงสุด คือ รายข้อวิธีการปฏิบัติสมาธิ กับ ระยะเวลาและช่วงเวลาในการปฏิบัติสมาธิ โดยมีค่า $r = .600$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $.001$

รายข้อที่มีความสัมพันธ์กับข้ออื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และ $.001$ สูงสุด คือ ช่วงเวลาและระยะเวลาการปฏิบัติสมาธิ โดยสัมพันธ์กับข้ออื่น 16 ข้อ

2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่า $r = .359$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $.001$ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาในระดับดีมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้สามารถปฏิบัติงานบริหารการศึกษาได้ในระดับดีด้วยเช่นกัน

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.4.1 การปฏิบัติงาน

จากการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ทั้ง 6 งาน มีผลการปฏิบัติงานในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน งานที่มีผลการปฏิบัติดีเป็นลำดับแรก คือ งานบุคลากร และพบว่างานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ลำดับที่ห้า ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับตัวบุคคล (People oriented) มากกว่าให้ความสำคัญกับการผลิต (Production oriented) เล็กน้อย เมื่อจัดเข้าในตาข่ายการบริหารของ Black และ Mouton (ประพันธ์ สุริหาร, 2532) แล้ว น่าจะอยู่ในระดับ 7,8 ซึ่งเป็นลักษณะของผู้บริหารที่กำลังพัฒนาการทำงานไปสู่รูปแบบการทำงานเป็นทีม (Team) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงลำดับความสำคัญของงานทั้ง 6 งาน ตามแนวทางการปฏิบัติงานที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) กำหนดให้งานวิชาการเป็นงานหลัก งานอื่นเป็นงานสนับสนุนนั้น ผู้บริหารควรเร่งรัดเอาใจใส่ให้มีการปฏิบัติงานวิชาการมากขึ้น เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของนักเรียน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

การปฏิบัติงานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการเป็นลำดับแรก น่าจะมีสาเหตุมาจากปัจจุบันอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไปเป็นหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ทำให้ต้องมีการพัฒนาครูโดยมีการจัดการอบรม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในส่วนที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการวิจัยในประเด็นนี้ คือ การดำเนินการในโครงการขยายโอกาสการศึกษาทั้งในระดับก่อนประถม และมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้บริหารต้องให้ครูเข้ารับรับการอบรมเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ในส่วนของการกำกับดูแลการผลิต การใช้ การเก็บรักษา สื่อการเรียนการสอน ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายนั้น เป็นพฤติกรรมปัญหาที่ประสบอยู่ทั่วไป ผู้บริหารจะต้องมีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินการ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูที่ยังยึดการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก เช่น การไปทัศนศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดการในเรื่องสื่อการสอนดีเด่นหรือในสถาบันราชภัฏ กำหนดให้มีการผลิตสื่ออย่างน้อยเดือนละ 1 ชิ้น เป็นต้น

การปฏิบัติงานบุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการจัดครูเข้าชั้นเรียน และการมอบหมายการปฏิบัติงานสูงสุดเป็นลำดับแรก เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะว่าการมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัด ความสามารถ และความพึงพอใจของผู้ได้บังคับบัญชานั้น จะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพโดยตรง ในส่วนของการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อส่งเสริมเรื่องขวัญกำลังใจที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย น่าจะมีสาเหตุมาจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานย่อยและส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีงบประมาณในการที่จะดำเนินการจัดสวัสดิการอย่างเป็นรูปธรรม จะมีก็เพียงแต่การปฏิบัติในลักษณะอำนวยความสะดวกในกิจกรรมที่หน่วยงานต้นสังกัดจัด เช่น การเบิกจ่ายค่ารักษายาบาล การศึกษาบุตร ช่วยเหลือบุตร เบี้ยกันดาร การเข้าซื้อรถจักรยานยนต์ เป็นต้น ซึ่งในกิจกรรมเหล่านี้ ผู้บริหารควรให้มีการปฏิบัติเพื่ออำนวยความสะดวกและได้รับเต็มตามสิทธิที่ควรจะได้รับ อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้บริหารควรเอาใจใส่และประพฤติดุโดยสม่ำเสมอ คือ การดูแลทุกข์สุขของผู้ได้บังคับบัญชา การดูแลทุกข์สุขของผู้ได้บังคับบัญชานั้น แม้จะไม่ใช่สวัสดิการโดยตรง แต่หากผู้บริหารถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอจะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี สร้างความรักใคร่สมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในองค์กรได้ การดูแลทุกข์สุขที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ การไปเยี่ยมในคราวที่ข้าราชการหรือคนในครอบครัวเจ็บป่วยหรือประสบภัยพิบัติ และให้ความช่วยเหลือ การพบปะพูดคุยให้คำปรึกษา การอวยพรเนื่องในวันสำคัญ เป็นต้น

การปฏิบัติงานกิจการนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน การกำกับดูแลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้จะมีเหตุผลมาจาก การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา อันได้แก่ การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา การยกเว้นนักเรียนเข้าเรียน การดำเนินการกรณีนักเรียนขาดเรียน การดำเนินการกรณีนักเรียนขอย้าย การจำหน่ายนักเรียนออกจากทะเบียนนักเรียน รวมไปถึง การกำหนดเขตบริการ การสำมะโนนักเรียน มีแนวปฏิบัติและระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน เป็นการปฏิบัติโดยมีกฎหมาย คือพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 รองรับ ทั้งยังมีนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด กำชับให้ดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารจึงมีการปฏิบัติโดยเอาใจใส่เป็นอย่างดี ในส่วนของการกำกับดูแลและจัดให้มีบริการแนะแนว ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายนั้น น่าจะเป็นเพราะ งานแนะแนวเป็นงานที่ค่อนข้างใหม่สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้บริหารจึงต้องใช้เวลาในการศึกษาทำความเข้าใจ ประกอบกับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม เป็นโรงเรียนขนาดเล็กในเขตชนบท ที่ครูประจำชั้นมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักเรียน เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาที่ดำเนินการแก้ไขโดยทันทีได้ แต่อย่างไรก็ตามการแนะแนวที่เป็นระบบนับวันก็ยิ่งจะมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพราะปัจจุบันการช่วยเหลือแนะแนวแก่นักเรียนนั้น ไม่ได้มุ่งอยู่การแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมอย่างเดียว แต่มุ่งถึงการป้องกันปัญหาทั้งด้านพฤติกรรม สุขภาพอนามัย แนะนำทางเลือกอาชีพหรือการศึกษาต่ออีกด้วย ฉะนั้นผู้บริหารควรเอาใจใส่จัดให้มีการแนะแนวในโรงเรียนอย่างเป็นระบบด้วย

การปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ มีการปฏิบัติในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน ตามระเบียบกฎหมายว่าด้วยการเงินพัสดุและดูแลไม่ให้เกิดการทุจริตสูงสุดเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด พิจิตร ของอุดม เอี่ยมสะอาด (2528) ทั้งนี้เป็นเพราะการปฏิบัติงานตามระเบียบกฎหมายว่าด้วยการเงินและพัสดุ เป็นเรื่องที่สามารถทำให้เกิดความผิดทั้งในทางแพ่ง ทางอาญา และได้รับโทษทางวินัย จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ในเรื่องเหล่านี้เป็นพิเศษ ในส่วนของการจัดให้มีการซ่อมแซมรักษาสถูให้ใช้การได้ดีอยู่เสมอ ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย น่าจะมีสาเหตุมาจากงบประมาณที่มีอยู่จำกัดไม่เพียงพอต่อการซ่อมแซมพัสดุที่ชำรุด อย่างไรก็ตามผู้บริหารไม่ควรละเลยการปฏิบัติงานในด้านนี้ ควรที่จะบำรุงรักษาสถูที่มีอยู่หรือให้พนักงานภารโรงดำเนินการซ่อมแซมในส่วนที่พอจะซ่อมแซมเองได้ ไม่ควรจะรอนงบประมาณแต่อย่างเดียว

การปฏิบัติงานอาคารสถานที่ มีผลการปฏิบัติในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน กำหนดมาตรการในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ราชการให้เป็นระบบปลอดภัยและเหมาะสม สูงสุด เป็นลำดับแรก น่าจะมีสาเหตุมาจากช่วงเวลาที่ผ่านมา ในจังหวัดที่มีพื้นที่ เขตติดต่อใกล้เคียง ได้เกิด เหตุอัคคีภัย ส่วนราชการต้นสังกัดจึง ได้แจ้งกำชับให้หามาตรการป้องกัน ประกอบกับผู้บริหาร ได้รับ ทราบข่าวสารจากสื่อมวลชน ว่าในพื้นที่หลายจังหวัดได้เกิดเหตุอัคคีภัยจากการวางเพลิง ซึ่งก่อ ให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ จึงได้กำหนดมาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยแก่สถานที่ราชการ เป็นอย่างดี ในส่วนของการกำกับควบคุมการใช้ ช่อมแซม รักษาอาคารสถานที่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ลำดับสุดท้ายนั้น น่าจะเป็นเหตุผลเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้ว ในการปฏิบัติงานธุรการการเงิน และพัสดุ

การปฏิบัติงานความสัมพันธ์กับชุมชน มีผลอยู่ในการปฏิบัติในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม เสนอแนะและช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน สูงสุด เป็นลำดับแรก สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ของสมนึก ศิริมา (2535) น่าจะมีเหตุผล เนื่องมาจากปัจจุบัน รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจการจัดการและบริหารการศึกษา โดย เน้นให้ตอบสนองต่อท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนจึงจัดให้มีการประชุมกรรมการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการศึกษามีโอกาสเสนอแนะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนมีการช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียนด้วย ในส่วนของการส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้ายนั้น น่าจะมีเหตุผลมาจากผู้บริหารไม่ เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ขาดการส่งเสริมเอาใจใส่ในเรื่องนี้ ซึ่งควรจะได้รับ การแก้ไข เพราะประเด็นนี้นำไปสู่ปัญหาหลายประการ เช่น การขาดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง การสาปสูญของวัฒนธรรมท้องถิ่น การทอดทิ้งท้องถิ่นไปสู่ถิ่นที่มีความเจริญทางวัตถุ เป็นต้น การ ดำเนินการในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น อาจดำเนินการได้โดยการจัดให้มีชั่วโมงสอน เกี่ยว กับประวัติของท้องถิ่น กำหนดให้มีวันที่แต่งเครื่องแบบด้วยชุดประจำท้องถิ่น จัดห้องสมุดให้มีมุม ความรู้ หรือภูมิปัญญาของท้องถิ่น เป็นต้น

5.4.2 การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา

จากการศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติตนระดับดีและปฏิบัติตนในระดับดีทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ การปฏิบัติตนขั้นปัญญา ขั้นสมาธิ ขั้นศีล แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความรู้และ

การปฏิบัติตนชั้นปัญญาเป็นอย่างดี ทั้งในการปฏิบัติงานและในหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลายรูปแบบ เช่น หนังสือ เอกสาร รายการโทรทัศน์ แทบั่นทักเสียง เป็นต้น ทำให้ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจผ่านสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ประกอบกับในปัจจุบัน การสอบคัดเลือกเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในทุกกระดับ จะให้ความสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมด้วย กล่าวคือในการสอบแต่ละครั้งจะมีข้อทดสอบในเรื่องนี้ ประมาณ 3 - 10 ข้อ ทำให้ผู้บริหารทั้งหลายต้องชวนช่วยศึกษา

การปฏิบัติตนในชั้นศีล มีการปฏิบัติในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการไม่หยินฉวยเอาของผู้อื่นมาใช้ประโยชน์เพื่อตนเองสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากการหยินฉวยเอาของผู้อื่นนั้น ผิดทั้งทางธรรมและทางโลก กล่าวคือ การกระทำทึนนาทานาเป็นความไม่สุจริต ปล่อยให้ให้ละโมภอยากได้ของผู้อื่น จนกระทั่งหยินฉวยถือเอา ซึ่งผู้บริหารทั้งหลายก็รู้ทราบดีว่าเป็นความผิดความชั่ว จึงได้งดเว้น อีกประการหนึ่งคือ การหยินฉวยเอาของผู้อื่นเป็นความผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีเกียรติและได้รับความนับถือจากสังคม ถ้าประพฤติตนลักขโมยแล้วถูกจับได้ก็ย่อมอับอายเสื่อมเสีย ได้รับการประณามและลงโทษจากสังคม ผู้บริหารทั้งหลายจึงงดเว้นมิได้ปฏิบัติในเรื่องนี้ หรือหากจะกล่าวเปรียบตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ ผู้บริหารมี หิริ ความละอาย และโอตตัปปะ ความเกรงกลัวต่อบาปแห่งการกระทำทึนนาทานานั้นเอง (พระราชวิสุทธิญาณ, 2535) ในส่วนของการสมาทานอุโบสถศีล ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายของการปฏิบัติในชั้นศีล น่าจะมีสาเหตุมาจากการสมาทานอุโบสถศีลเป็นการถือศีลในโอกาสหรือวันพิเศษ เช่น วันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา และส่วนใหญ่ผู้มักจะกระทำที่วัด ถ้าหากตรงกับวันทำการปกติของผู้บริหารก็อาจจะไม่สะดวก ประกอบกับภารกิจการบริหารในปัจจุบันที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารที่สมาทานอุโบสถศีลแล้วแต่จิตใจไม่แน่วแน่มั่นคง ไม่สามารถรักษาศีลไว้ครบถ้วนจนจบรอบได้ จึงมีผู้บริหารส่วนหนึ่งถือเป็นข้ออ้างในการไม่รับสมาทานอุโบสถศีล

การปฏิบัติตนในชั้นสมาธิ มีการปฏิบัติในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของการประสບอุบัติเหตุเนื่องจากประมาทหรือขาดสติสูงสุดเป็นลำดับแรก น่าจะมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุเป็นภัยที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือบางครั้งอาจถึงแก่ชีวิต ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่ตระหนักในความสำคัญ of ข้อนี้ จึงเพียรระวังตั้งสมาธิเมื่อต้องปฏิบัติภารกิจที่อาจเกิดอุบัติเหตุ ทำให้ผลการปฏิบัติสมาธิตามข้อนี้เป็นไปในระดับดีมาก ในส่วนของเวลาในการทำสมาธิ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายนั้น น่าจะมีสาเหตุมาจาก ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำสมาธิ และเห็นว่าโดยปกติคนทั่วไปเมื่อปฏิบัติสิ่งใดก็มีสมาธิอยู่กับสิ่งนั้นในระดับหนึ่ง แต่การฝึกสมาธิอย่างเป็นระบบและมีช่วง

เวลาและระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นขั้นตอน จะสามารถใช้สมาธิในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์มากกว่า (วิมลฤดี กุลอรรชย์, 2534)

การปฏิบัติตนในชั้นปัญญา มีการปฏิบัติในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของความเชื่อในเรื่องกรรมสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้จะมีสาเหตุมาจากความเชื่อดังกล่าวถือเป็นความเชื่อพื้นฐานของพระพุทธศาสนา สังเกตได้จากพุทธศาสนสุภาษิตได้กล่าวไว้ เช่น กัมมณา วัตตติ โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม เป็นต้น ความเชื่อดังกล่าวมิใช่เรื่องมโนอาจไร้เหตุผล แต่ในทางตรงกันข้ามกฎแห่งกรรม มีลักษณะเป็นเหตุเป็นผล เป็นหลักวิทยาศาสตร์ เหมือนกฎทางฟิสิกส์ที่ว่า การออกแรงกระทำ เท่ากับแรงปฏิกิริยา หรือในทางจิตวิทยาที่มี กฎแห่งผล (Law of effect) ซึ่งให้คำอธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์จะทำซ้ำในสิ่งที่ได้รับผลดีที่พึงปรารถนา ตัวอย่างของกฎแห่งกรรมของพระพุทธศาสนา เช่น ผู้ที่มีโทสะรุนแรง มักจะได้รับความเดือดร้อนใจอยู่เสมอ คนที่ขาดสมาธิ มักจะทำงานไม่ประสบผลสำเร็จ เป็นต้น (นิตย สัมมาพันธ์, 2529) ในส่วนของการไปทำบุญ ฟังเทศน์หรือปฏิบัติธรรมที่วัด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้ายนั้น แสดงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นว่า เป็นเรื่องที่ต้องเร่งรัดส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตนมากขึ้น เพราะการไปทำบุญ ฟังเทศน์หรือปฏิบัติธรรมที่วัด จะให้ประโยชน์หลายประการทั้งต่อตัวผู้บริหารและการปฏิบัติงาน เช่น เป็นการน้อมนำจิตใจเข้าสู่ธรรม เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการพบปะกับสัปบุรุษเพื่อบอกให้รู้วามในกิจการงาน เป็นต้น (พระเทพวิสุทธิเมธี, ม.ป.ป.)

5.4.3 การศึกษาความสัมพันธ์

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครพนม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ของบุญชัย จงกลนี (2529) แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาในระดับดี มีแนวโน้มที่จะมีผลการปฏิบัติงานในระดับดีด้วยเช่นกัน ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะได้นำเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาไปส่งเสริมให้เกิดให้มีขึ้นในตัวผู้บริหารต่อไป

2) รายชื่อของการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา จากการวิจัยพบว่า วิธีการปฏิบัติสมาธิ มีความสัมพันธ์สูงสุดกับเวลาการปฏิบัติสมาธิ แสดงให้เห็นว่าทั้งสองข้อมีแนวโน้มของการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้บริหารที่มีวิธีการปฏิบัติสมาธิที่ดี น่าจะมีการปฏิบัติสมาธิ

ในช่วงเวลาและระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งเมื่อพิจารณาในหลักการและขั้นตอนการปฏิบัติสมาธิแล้ว จะเห็นว่ามีข้อสอดคล้องและสัมพันธ์เป็นอย่างดี เพราะการจะปฏิบัติสมาธิที่เป็นรูปแบบวิธีการ ให้เห็นประโยชน์และประสบผลสำเร็จแล้ว จะต้องกำหนดช่วงเวลาและระยะเวลาที่พอเหมาะ มีความเพียรในการปฏิบัติ และปฏิบัติด้วยความศรัทธา ในส่วนของรายชื่อที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับข้ออื่นมากที่สุด คือ เวลาในการปฏิบัติสมาธิ จะให้ประโยชน์ในแง่ที่เป็นจุดเน้นในการส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา กล่าวคือ การที่เวลาในการปฏิบัติสมาธิมีแนวโน้มของการปฏิบัติไปในทางเดียวกันกับข้ออื่นอีก 16 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การใช้ อานาปานสติสมาธิฝึกอบรมนักศึกษาแพทย์ ของโรจน์ สุวรรณสิทธิ์ และคณะ (2516) และเรื่อง ผลการฝึกโปรแกรมพัฒนาจิต โดยเน้นไตรสิกขาตามหลักพระพุทธศาสนา ของสมใจ เกียรติพินิจกุล ฉะนั้น หากส่งเสริมให้มีการปฏิบัติสมาธิในช่วงเวลาและระยะเวลาที่เหมาะสม ก็จะทำให้การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาข้ออื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน เช่น การไปฟังเทศน์หรือการปฏิบัติธรรม ที่วัด การจัดการความเครียดความวิตกกังวล การแสวงหาความรู้ในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ให้มีผล การปฏิบัติในทิศทางที่ดีด้วยเช่นกัน ผลการวิจัยประเด็นหนึ่งที่ผู้ดำเนินการวิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการประพจน์มิชอบหรือทุจริตต่อหน้าที่ กับการหยิบฉวยเอาของผู้อื่น มาเพื่อใช้ประโยชน์แก่ตนเอง (ศีลสิกขาข้ออกินา ทานา เวรมณี) ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้บริหารที่ถือกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับตนเองในศีลข้อกินาทาน น่าจะไม่ประพจน์มิชอบหรือทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และผลการวิจัยก็สนับสนุนความเชื่อนี้เป็นอย่างดี

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะต่อผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

จากผลการวิจัยในเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ขอเสนอแนะต่อผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) สถาบันฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา แก่ผู้บริหารการศึกษาควบคู่กันไป อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2) ฝ่ายพัฒนาบุคคล สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ควรจัดทำแบบตรวจสอบการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้ผู้บริหาร ข้าราชการครู หรือผู้มีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาได้นำไปใช้ตรวจสอบ จะได้เป็นการกระตุ้นให้มีการแก้ไขพัฒนาต่อไป

3) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ควรจัดทำเอกสารให้ความรู้และแนวทางการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาแก่ผู้บริหารโรงเรียน โดยเน้นเป็นพิเศษเรื่อง ศีล สมาธิ

5.5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา และอุปสรรคที่ทำให้ผู้บริหารการศึกษา ไม่สามารถถือปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาได้

2) ควรทำการวิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารการศึกษา